

Безробітє.

27. листопада 1913. на Market square у Вінніпегу кілька тисяч голодних людей, витягаючи руки в гору, кричали: „Праці, дайте нам праці!“ Не обійшло ся і без цього, що де-хто з голодної громади давав пропозицію розбити магазини з наживою. І не можна дивувати ся сам поодиноким скрайнім бажанням.

Б Канаді в біжучім році, хогь жнива були в трояліпші від минулого року, багато людей терять голод, бо не урожай або недорід правлять тепер наживою а власителі про дукційних средств. Два чинники зложили ся на те, що в Канаду заглядає голод.

Перший чинник, го безголовля в теперішній про дукційній системі. Властителі про дукційних средств, себ-то капіталісти, напродукували стільки товарів, що не годні позбутися ся тепер їх, і мусіли аж привинити фабрикацію товарів. З того вийшло те, що велетенське число робітників стратило занятя і не має ніякої зарібку а з тим не має за що купувати наживу, Елеватори наповнені збіжем, а нема кому забирати його, бо ті, що потребують його, не мають за що купити.

Другим чинником голоду є те, що капіталісти вводять у свої фабрики все то нові машини, лінійні машини, котрі не потребують багато обелуги. От приміром число голодних палячів збільшає ся день за днем, бо фабриканти вводять такі автоматичні машини, які самі беруть паливо, і де перше було 25 палячів, а тепер лиш один простий наглядач. В будівництві машина до мішанця цієку з цементом увідняла тисячі людей від праці. По остатнім страйку копальняних робітників в Англії завели фабриканти новий опаловий матеріял зложений з нафтових відпадків, углиного пороху і других домішок відпадків ріжного рода. Зроблені з сего цеголки дають 4 рази більше тепла чим вуголь, і є 4 рази таньші. Всі ті і други винаходи відсунули багато людей від праці.

До тих двох чинників прийшов ще й третій, а імено те, що балканська війна обнвила збут фабричних виробів на європейських ринках і спричинила нужду в Європі, яка нагнала велике число безробітних в Америку. Через те число безробітних в Канаді зросло ще більше.

Та на тім безробітє ще не кінець. В слідуючім році сподієть ся промисловий сьвіт дієної кризи і треба готувити ся на те, що в слідуючім році буде безробітє багато багато страшніше, чим сего року.

Не лиш у Вінніпегу; всюди, по всіх канадійських містах ходить більша половина робітників без праці вже від початку мая. І той стан не поліпшає ся а все чим день то гірший.

Перші Вінніпеговці підняли голос голодової роспуки і той голос не буде одиноким, а він відієть ся в скорі в цілій північній Америці.

У Вінніпегу, — хогь громада голодних була дуже огірчена, — ухвалена резолюція звучить ще дуже-дуже слабо. Ось она:

„Ми безробітє горожани Вінніпегу зібрані на мітінгу просимо майора міста, алдерманів і контролорів ужити всього свого впливу на те, що би облегчили наше положеня, викликано безробітєм, — облегчили наше прикре положеня відкритєм нових робіт або иншим способом, який будеть вважати за найкраспий. Ми не просимо о поміч, — ми потребуємо лиш праці!“

Отже резолюція дуже слаба, але треба сподівати ся, що она в короткім часі буде звучати зівсім відмінно. І не лиш урава міста але і правитєльство повинні скоро оглянути ся за способами зарадити лихови. Бо чася не ті, що були давно, і ми шо година то більше зближаємо ся до той колізії, яка має остаточно ріпати відношеня між робітниками а властитєлями приватної власности. Правитєльство мусить вже раз рішати ся не грати в дутку капіталістів а заступати інтереси величезної більшости народу.

Робітникам від нас одна одинока рада:

Організувати ся, і як один муж, не жадати, а перевести в діло скороченя часу праці. Нехай по всіх заводах не буде дві шихті а три а навіть чотири або шість. Так, що би кождий робітник міг мати роботу. Во там де праця сто робітників в двох шихтах, себто 12 годин одних 50 робітників а других 12 годин других 50 робітників, то при трох шихтах, при трох верстах праці, будеть працювати лиш по 8 годин і треба буде не 100 але 150 робітників. При чотирох шихтах, при чотирох верстах праці, треба буде в тій самій фабриці 200 робітників по 6 годин праці, а при шістьох верстах треба буде аж 300 робітників по 4 годин праці. Через те кождий буде мав роботу, бо треба буде три рази тільки робітників, чим при двох верстах. А плата лишть ся та сама. Але се лиш можна осягнути організацією. І то фінансовою організацією, шо би на случай страйку був капітал. Отже до діла! Нехай ввійде в жита та форма організації, про яку вже була бесіда в „Роб. Нар.“, яку вже прийняли робітники в Монтреалю і Торонто.

До діла! — не чекайте, аж голод змусить Вас до сього важного кроку. Голод вже за плечами!

ТОВАРИШІ! Ширіть Вашу часопись „Р. Н.“

Чому ти мусиш бути соціалдемократом?

(Кінець. — Гляди ч. 48. „Р. Н.“)

Так, приватна власніса є тепер жерелом нужди. Однаковож не все приватна власність була великим злом. Противно, єи було треба. В тих часах, коли кождий, але кождий, міг бути ремісником, кождий міг мати свій малий варстат, кождий міг мати землю, кождий міг мати про дукційні средства, — тогди та приватна власність була дуже потрібною. Без неї навіть не можна подумати собі розвитку людства. Без той приватної власности в попередних часах не міг би ся був розвинути промисел, торговля і культура взагалі. Комунікаційні средства, як ось-железниця, кораблі, телеграф, почта, телефон без приватної власности, не знати, чи були би ся коли розвинули. Без неї не повстав би капіталістичний теперішній лад. Але сьогодні та приватна власність є шкідливою. Лиш уважай чатачу, шо ту все треба розуміти під приватною власністю лиш про дукційну власність, котра видає з себе якісь плоди, якісь продукти, — котра втворює якісь средства потрібні до людського жита. І лиш про тую приватну власність говорить ся ось тут, і лиш проти той приватної власности йде борба. Приміром чобит, стіл, крісло, зеркало, се така приватна власність, яка не видає з себе нічого, і она через те не є шкідливою, бо нею не можна другого вискувати. Але фабрика, майстерня, железниті, кораблі, копальні, лави, рілі, ліси, от тал приватна власність є шкідливою в теперішніх часах. Се-б то, шкідливим є те, шо ті видатні річа є згуртовані в одних руках. Во при їх помочи можна вискувати других, бо кождий мусить вживати їх, коли хоче жити.

Давніша приватна власність вилавала з себе лиш тільки плоди, кілько було треба тим людям, котрі безпосередно вживали єи. Ткач не робив більше-полотна, лиш тільки, кілько було в него змовлено. Господар сів лиш тільки, кілько треба було на жита. Значить ся, давніше можна було правильно знати, кілько треба про дукувати, кілько приватна власність має видавати плоди. А тепер, коли приватна власність є згуртована в одних руках, то она не знає межі своєї видатности. Жалоба зиску, жадаба побороти другого властитєля такої самої приватної власности, себто конкуренція, а дальше поширеня торговельних доріг і ринків збуту зробил те, шо капіталісти не мають понятя, чи они виробили досить вже, чи за мало, або чи гагато про дуктів. Они не мають перегляду в про дукції, себто у втворюваню ріжних плодів при помочи їх приватної власности. Звідси то виходять ті кризи, про які кождий вже чув, а ось тут в Канаді вже багато з Вас кушали єи. Криза виходить тогди, коли капіталісти нароблять стільки товару, шо нема їх де збути. А шо в той товар вихав капіталіст свої гроші і не може тепер позбутися тих товарів, а не має може гроша на те, шо би передержати той час, нім товари знов пічнуть продавати ся, нім знов буде можна позбутися ся їх, то в такий час такий капіталіст, котрий загнав ся за далеко, звичайно банкрутує. З того має хосен іце більший капіталіст, бо він перше всього купує його товари а друге те, шо позбуває ся конкурента раз на все.

Зате-ж терпить страшно на тім ціле населеня котре жє як продавний творець тих про дуктів, котре своїми руками втворює всі про дукти. Во тогди капіталіст замикає фабрику, замикає магазин, замикає шпїхлр і чекає на краспий для него час, а ти робітнику можеш замкнути рот на ключ і постити доти, доки капіталістови схоче ся. Тогди ти не годен заплатити поменшканя, тогди ти ходиш попри магазини найкраспих убранных, коло магазинів хліба, ковбас, шинок, обуви, але купила нема. Гарні плащі висять за вікном, лиш не на Тебе шиті. Із закровленем сердцем дивиш ся на те, і просто по сьмітниках шукаєш останків поживи. Се було в Канаді пару літ тому вад. Може не правда се? може то також „лад божий“? Машини стоять, а множество рук, шо охотно обслуговували би їх, а ніхто не хоче їх купити. Нужда, голод, хвороба у дїтий в першій мірі — от товариші кризі.

Коли ти собі се все добре передумаєш, шо в такі часи сотки тисяч, мільони людей терплять, страшно терплять, лиш задля того, шо мала купка капіталістів не вміє пранити про дукцією своїх про дукційних средств, — коли ти подумаєш над тим, шо тогди не винен ані ніякий бог, ні ти, лиш отта купка вискувачів, то чи можеш ти сказати, шо такий лад може істнувати дальше? Чи може він істнувати на шкоду людства а на хосен малої купки людей? Коли ти доси не думаєш про господарське ані про політичне жита, то коли ти пережив таку кризу, чи дальше не будеш думаєш про се? О, Твій власний жолу-

ПОЗІР!

Направляю найтаньше і найліпше всі музичні інструменти і строю фортепьяни. На все даю гарантію. Найбільший склад гармоній, скрипок, грамофонів, струн і всіх иньших річий потрібних в музичнім сьвітї а у

Bluetner & Sopachka
441 Selkirk Ave. Winnipeg, Man.

Знижені ціни до старого краю.

До Кракова	\$69.05
„ Львова	71.45
„ Черновець	72.95
„ Тарнополь	73.30

Ми висилаємо пасажирів лиш пасажирини шіфами і ручимо, шо наші пасажирі не будуть їхати ти гаровими шіфами. Гроші висилаємо і міняємо по 2 центи за долар.

DOMINION TICKET OFFICE
703 Main St., Winnipeg, Man.

WINNIPEG YARD
Redwood & McKenzie St.
Phones St. John 1182-910

TRANSCONA YARD
Melrose & Kanata
Phone St. John 1507

Dominion Lumber & Fuel Co. Ltd.

WINNIPEG & TRANSCONA

ДОСТАВЦІ РІЖНОГО РОДА МАТЕРІЯЛУ ДЛЯ БУДОВИ.

Маємо стоко на складі лати, гонти, вікна, двері і всяке викінчене внутр. Тверде дерево спеціально до викінчуваня.

Всякого рода дерево, вуголь завжди маємо також на складі в Тринсконі.

Попробуйте а не пожалуйте.

Се нічого не буде коштувати. Нема ліпшого щастя для Вас як вложеня грошей в реальности. Сего року через недостачу грошей пришино розвій міст, однак в місті Мелвил Саск побудовано будинків за 1 мільона доларів а до того закладають ся слідуючі фабрики: паперу полотна і олши. Тепер як раз для вас нагода заробити гроші. Не отягайте ся з дня на день, бо відтак буде запізно.

Користайте ся нагоди, котру ми тепер як раз предкладаєм. Ми щойно отворили один парк до продажі, котрий помірений на акри. В першій дні по отвореню ми продали 29 акрів, з котрих багато закупили Русини;на жаданя кождий може дістати їх імена. Будьте певні, шо кождий долар вложений Вами в реальности в місті Мелвил Саск. принесе Вам до року подвійно або і більше. Чому? Тому, шо на другий рік мають будуватись повнеше наведені фабрики, в котрих буде мати занятя около 1700 робітників. Тепер як раз пора для Вас купувати акри або лоти в місті Мелвил, бо на другий рік ціни підуть в гору. Наші акри положені близько Гранд Трунг шанаї. Земля чорна і урожайна і є в найкраспій положеню. Лоти, коті ми продаємо, є в середній місті і сухі, зашо гварантуємо. Ціна акрів і лотів від 150 доларів в гору. Десяту часть з гори а рента на снлати після угоди.

Приходить або пишть по ближні інформації а довідаєтесь о всім точніше.

Пішть зараз до свого країна:

F. M. YUREMA,
Commissioner for Oaths,
Box 208. Melville, Sask.

ОГОЛОШЕНЄ!

Отсим повідомляємо Українсько-Руську суспільність, шо в Торонті відкрилає Українсько-Руська книгарня

„ПРОСВІТА“

в котрій можна дістати ріжні книжки, краєві картки, газети а також гарні друковані листи з желаньями українськими цьвітами.

Каталоги посилаємо даром кождому, хто пришло нам свою адресу.

Запамятайте собі добре сей адрес:

„PROSVITA“

207 Yourk St. Toronto, Ont.
Canada

НОВИЙ РУСКИЙ ШТОР!!!

Хочете їсти правдиві сьвіжі шинки, ковбаси, вудженну, солонину, то заходьт до мене. В мене є також гербата кава і все потрібне до домового ужитку. Всякі замовленя з околиці виконую дуже точно і солідно.

Пропу, заходьт до:

MR. NOSSEY

Cor. Mc G. egor & Aberdeen Ave.